

ПОДУНАВКА

Брой 27.

У Земуну 6. Септембра 1856.

Година I.

Овај листъ излази сваког Четвртка а цена му е на годину 4 форинта, на полъ године 2 форинта ср. безъ поштарине; поштанска такса износи на 6 месецъ 30 кр. ср. Пренумерирати се може у Аустрији кодъ сваке поште или познати наши скупитеља или управо кодъ издателя у плаћенимъ писмама, а у Кнежевини Србије у главној књижари Великира Валожића у Београду. За огласе плаћа се за редъ 3 кр. ср.

Мало по мало.

[Свршетакъ.]

II. МАЛО ПО МАЛО, ЋИРО!

Очаявао е Ћира, да већ неће новаца добити, да трговину отвори. У овоме очајна стану тумарао е по сокаци горе доле и бреме овога живота тако му се већ тежко учинило, да е у истини стенао. Одважи се дакле камо у — кавану ући, да едну црну чорбу сркне и тѣло свое одмори. И то бы онъ заиста сада извршио бы, да га некиј јасниј гласъ одъ те племените намѣре не одвратио.

„Ћиро, момче, камо наглишъ?“ ове речи иза свои леђа чуе, окрене се и опази предъ собомъ едногъ старца, кой га е благимъ окомъ гледао. Ћира га таки упозна, поклони му се и полюби га у руку, те рекне: „о господару Милоше, одкуда вы у вароши нашої?“

„Са села, сине мой, дошао самъ ти моимъ посломъ, све самъ ти срећно свршио и до едногъ сата враћамъ се кући. Башъ ми е драго, што те видимъ здрава, млада, зелена.

Милошъ Папратовићъ быо е трговацъ у едноме знатноме селу, и живио е у својој младости съ покойнимъ отцемъ нашега Ћире у великој любви, чега ради се обрадовао умотривши Ћиру, о коме е мислио, да се надалеко гди у трговини налази.

Ћира е старцу Милошу испреповедао, каква е покушенија учинио, да себи новаца набави и по томе трговину отвори; казао му е све, што га е тиштило, и затимъ га умоли за очинскиј савѣтъ.

„Е, сине мой“, рекне му старацъ Милошъ, „нагло пренапето си се посла латио. Неваља тако, изъ тиха, момче, полагајо, мало по мало предузимај и ради, докъ пута не нађешъ къ пуној врећи, т. е. къ срећи. Но манимо се тога разговора за сада, я те зовемъ къ себи у госте, айде сине мой, да се прођешъ, да видишъ, како е на селу, па онда ћемо се дадъ поразговарати.

Ћира придружи се радо и весело староме Милошу, и кадъ су стигли у село и ступили у кућу, имао е Ћира шта гледати. Кућа е была пространа, лепа, дућани пуни, амбари пуни, и камо бы годъ око бацио, налазило се е свега доста.

„Како ти се допада мой домъ?“ запита газда.

„Јако добро“, одговори Ћира, „и мислимъ да таква у нашої вароши нема.

„Па видишъ, сине мой, продужи стары Милошъ, то све самъ ти стекао са десетъ талира у депу, толико самъ ти имао, кадъ самъ пре тридесетъ година у ово село дошао, да туде трговину отворишъ.

Ђира е булою очи, кадъ му е стараць ово гово-
рїо, но тай настави опетъ речъ : „Да, сине мой, са де-
сетъ талира самъ трговину започео, и хвала Богу,
лепо самъ ти се одъ села помогао. Люди су добри
были, я самъ съ нѣма у братской слогѣ живїо, те тако
самъ мало по мало напредовао. Кадъ самъ прву хиля-
дицу скуцкао быо, одемъ у друго село и испросимъ
онде девойку, коя е вредна была и добра и паметна.
Опетъ кажемъ хвала Богу што самъ се срећно оже-
нїо, и по томе са женомъ марљиво газдовао. Имамъ
сина, кой ми трговину води, имамъ две кћери, кое
самъ за богате грађане удао и тако ти садъ подъ
старость живимъ съ моїомъ бабомъ мирно, безъ брига,
и не трпимо никакве оскудности.“

Овай разговоръ даде Ђири повода размишляти,
де бы за нѣга пробитачїе было кадъ бы гдигодъ у
селу трговину отворити могао, баремъ небы ми, ве-
ляше онъ самое себи, хиляду талира као у вароши
требало и ямачно бы се пре огаздїо. Ове е мисли
Ђира себи живостно представляо, кадъ му после не-
колико дана господаръ Милошъ овако стане говорити :
„Ђиро, сине мой, да ти нешто кажемъ. У оближїлмъ
селу, кое до стопетдесетъ кућа имаде, умро е гркъ
Люба пре три месеца, жена му продала савъ еспапъ,
што сама дућанъ држати неможе и сели се у варошь,
да тамо живи. Празанъ е сада дућанъ свой и дае га удо-
вица подъ кирїю. Шта велишь, Ђиро, ту бы было мале
раднѣ? Не?“

„Было бы,“ одговори Ђира, „да е само дућанъ
пунъ и када бы новаца у цепу было.“

„Е,“ рекне на то господаръ Милошъ, „и тому
се може доскочити. Айде да ти позаймимъ петдесетъ
талира, па да узмешъ онда дућанъ. Неиштемъ ти ин-
тереса, еръ самъ ти радъ помоћи, а за главно љу те
чекати крозь годину дана. Кадъ самъ я са десетъ та-
лира трговину почео и прилично стекао, то ћешъ ты,
сине мой, са петдесетъ талира іошть лакше и болѣ
проћи.“

Ђира брзо престане на ово предложенїе старца
Милоша, што га е сердце вукло, да еданпутъ већъ
радїю какву годъ за себе започне и свой господаръ
буде; те прими одъ нѣга петдесетъ талира, и оде
затимъ у село къ удовици гркинїи, съ коїомъ се за
дућанъ погоди. Накупи сада нешто памука, конаца,
игала, бибера, соли, ситне паприке, шећера, сирћета,
зейтица, дувана и подобни ситница, све то у дућанъ
лепо у редъ постави, па обиђе читаво село людина
преповедаюћи, да е разна, фришка, фина, ефтина еспапа
добїо, те да му изволе доћи и кодъ нѣга пазарити.

Ђира се тимъ начиномъ препоручи, и особито
бабе, коима е име „слатка мамїце“ давао, приме га
у волю, и казале бы о нѣму, да е момакъ паметанъ,
да е вреданъ, те да село таква лепа млада Грка, као
што е онъ, іошть нїе имало. Како бате тако су и
жене говориле, поредъ жена тако и люди, и зато е
Ђири посао напредовао. За две неделѣ изпрода већъ
оно мало еспапа, шта е у дућану имао, оде у варошь,
купи двапутъ више, и на концу трећегъ месеца, кадъ
Ђира приходъ и расходъ сабере и едно съ другимъ
сравни, нађе, да му е преко свега сто талира прете-
кло. Обрадуе се онъ овоме добре напредку, те едне
неделѣ кадъ е дућанъ понавади затворенъ држао, од-

везе се на талыгашу свога комшїе у село господара
Милоша и съ овимтъ се лепо поздрави.

„Како е Ђиро?“ запита овай, „како дућанъ?
имали пазара? говори момче —“

„Е, господару Милоше, Богу хвала па Вами. До-
бро ми пазаръ пролази, и дошао самъ, да Вамъ вра-
тимъ они петдесетъ талира, што сте ми позаймили.“

„Лепо, сине мой, лепо. Ели тако, како самъ ти
казао? Мало по мало, Ђиро, на ћешъ стећи.“ Затимъ
прими Милошъ новце одъ Ђире и рекне му прїатель-
ски : „Знашь ли шта Ђиро? Имамъ ти нешто стара
кукуруза и къ тому петдесетъ мршави свиня, новoga
ће кукуруза до скоро быти и то подоста, зато ми-
слимъ бацити старый кукурузъ на оно мало мршави
свиня, да ій изранимъ па после за добре новце про-
дамъ. Айде сада, Ђиро, самномъ у ортаклукъ, па како
намъ Богъ даде. Хасну делити а штете ако буде, ту
я на себе примамъ. Шта велишь Ђиро?“

„О, господару Милоше, вы башъ озбыльно о мо-
їой срећи радите,“ одговориће Ђира, „небы ми рође-
ный отаць боли быо, него што сте ми вы. Нека
вамъ Богъ толику доброту награди —“

„Мани се већъ речїи,“ пресече му Милошъ го-
воръ, „и айдемо садъ, да ручамо. После ручка ћемо
нашъ уговоръ довршити.“

Господаръ Милошъ по уговору прими Ђиру у
ортаклукъ, каже му, да онъ кодъ нѣга, одъ данастъ
кредита на петъ стотина талире имаде, пошто му е
првый заемъ већъ исплатїо, и дѣломъ показао, да му
се веровати може.

Мршаве свинѣ буду угоене, на вашаръ одгонѣне
и туде срећно продане. Добило се на комаду по шесть
талира, и Ђира по исплаћенимъ трошковима згрне за
себе гомилицу одъ 125 талира, съ коима е свою
новчану снагу прилично умножїо.

„Тако сине мой, мало по мало,“ каза му опетъ
господаръ Милошъ, „па ће све више быти.“

Ђира е уватїо темеля и сада е сеоску биртїю,
неке шљивике и винограде на себе примїо, вино, ра-
кїю, сирће продавао, и ето га на концу треће године,
где већъ свои готови новаца 1200 талира брои.

Дође му едномъ господаръ Милошъ у пооде, да
види, како му послови пролазе, и кодъ те му прилике
саобшти овай добрый стараць, да намерава у неку ва-
рошь путовати, гди му млађїй братъ, као трговаць
живи, кога е радъ іошть еданпутъ за живота видити,
„ербо самъ ти већъ остарїо, сине мой,“ придода Ми-
лошъ, „и незнамъ оће ли ми здравлѣ допустити, да то
до после учинимъ, чему самъ сада расположенъ. Па
— да ме пратишь, сине мой, на овоме путу, да ти
самъ неидемъ. За твой се газдалукъ небой, мой ће
синакъ докъ се вратимо, надгледати и амо и тамо, те
ће се побрїнуги, да све у добре реду остане. Айде
дакле, Ђиро, дете мое, за отчину любавъ те зовемъ, и
мислимъ, да ћешъ ме послушати.“

Одпутую затимъ обойца, и срећно стигну у ва-
рошь, гди е Янко Иапратовїић, Милошевъ млађїй и
единый братъ велику трговину водїо. Лепо се браћа
поздраве и Милошъ своме брату рекне : „Како самъ
ти писао, тако самъ учинїо, ево ме съ младимъ Ђи-
ромъ, онъ е како већъ знашь синъ мога покойнога
прїателя Арсе, кога самъ превећъ любїо. Бю е Арса

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

човекъ поштенъ, веранъ, постоянъ на речи, но у ратно време пострадао е и нагло умро, те синчиѣхъ му постаде зарана сиротче, али Богъ се побринуо и за нѣга, и сада намъ е младый Ћира приличанъ газда. Ёли тако Ћиро?“

Ћира на ове речи порумени, спусти очи свое къ земли, и тихо одговори: „Тако ће бити, као што вы кажете, господару Милоше.“

Было е време къ вечери, и гостима понуди домаћица, која е една лепа окретна госпоја у средњи година была, на врло прїятанъ начинъ леба и вина. Кадъ гости у собу уђу, гди е требало вечерати, угледа Ћира съ некомъ забуномъ одну младу витку црнооку лепотицу, која се хитро и весело господару Милошу приближила, да га у руку полюби. Старацъ Милошъ нѣжно ю у чело полюби и рекне затимъ:

„Ћиро, видишъ сине мой, ово ти е моя синовница Анка и къ тому единица мога брата Янка. По айде сада да седнемо и да вечерамо, Анка ће до мене сести, а ты Ћиро, сине, до нѣ, па ћешъ іой приповедати, како е у твоёмъ селу. Брате Яко, снаіо Като, вы ћете ми допустити, да вамъ докъ самъ ту, кадкадъ и господаримъ. Е, желимъ свима сада добаръ апетитъ.“

„Нека буде тако, како старїи братацъ хоће,“ рекли бы на то братъ Янко и сная Ката.

При вечери се Милошъ са братомъ и снаіомъ живостно разговараше, имао имъ много кобшта приповедати, сръ се одъ десетъ и више година нису видели. Ћира пакъ, пошто се одъ свое забуне опорави, у којой се нашао, кадъ е лепотицу Анку првый путъ угледао, почне іой казивати, како красно онъ у селу живи, како тамо одъ пролећа па до дубоке есени жабе сложно-гласно крекећу, како роде надъ димњацима велика гнѣзда праве, како врабци, чворци, вране све пипаю, како зими псине лаю и урличу, када се куракъ появи, и како онъ тада у топлој собици, безъ свакогъ страха опочива и о лепимъ сѣйнимъ кулама саня, коє по воздуху гради, и како му се сердце шири и крвца како му пити, кадъ изъ сѣйни кула къ земли красотица се спусти прелепа, црноока, мила, танана, као господичица Анка, и како мисли, да се у небу управо налази, кадъ га ова господичица нѣнога погледа удостоява. —

Смеяла бы се Анка, докъ е Ћира тако говорио и дражести сеоскога живота нѣой описивао.

Затимъ іой стане приповедати, како е изъ мадена безъ отца остао, како е у школу трчкао и књиге млоге разцепао, докъ е одну само проучіо. Было е ту, рекао бы Ћира тужнимъ гласомъ, заушница више него смокава, а фиргазима ни броя се ніє знало.

„Ахъ, моя господичице, кадъ се сетимъ мога учителя, — Богъ му душу прости, ако е већъ умро —, а оно ме чисто вата грозница, те іоштъ и данасъ мислимъ, да е онъ мене и мое мале садруге зато башъ лупао и съ фиргазима частіо, што се е обштини осветити хтео, која га е рѣаво плаћала и къ тому кадкадъ магарчила.“

Настави Ћира далъ свое приповеданїе: како е у трговину као шегртъ ступіо и одъ свога господара, кадъ е време фруштуку было, съ рифомъ мазанъ быо, како му се то исто пре и после ручка, пре и после вечере, догађало, да е већъ онда проклиняо онога мужа, кой е првый пронашао рифове; па како му е

господарица суву попару кувала, и ела давала безъ соли и масти; да су му башъ црева ясно крчила кадъ е за тезгомъ стајо, и бледимъ лицемъ ситу и веселу муштерию гледао, која бы у дућанъ долазила.

„Ахъ, господичице прелепа,“ заключи Ћира, „ђаво е све хтео бити само не шегртъ, и за то вамъ се учтиво исповедамъ, да самъ башъ ѓаволске муке трпіо, докъ самъ се едномъ већъ шегрта опростіо, и трговачкимъ калфомъ постао. Као такови ишао самъ више година по свету, докъ се опетъ у свой завичай не вратимъ съ намеромъ, да туде трговину отворимъ. Камена тврда срдца нађо у моіой вароши, нехте ми нико ни толико новаца позаймити, колико бы ми доста было за дућанчиѣхъ, и већъ самъ очаявао о моіой будућности, кадъ ето Богъ вашегга стрица у варошъ доведе, кой ме къ себи призове, новца, блага, очинска совета и сваке помоћи ми даде, да ме сада човекомъ гледате, коме се мили живити.“

Анка е Ћири позорно слушала, докъ іой е сва страдана, коима е као малый ѓакъ, као шегртъ и калфа изложенъ быо, исприповедао, и кадъ е приповеданїе свршіо, могао е упознати, да іой у очима сузица сачувствования трепти. На ово Ћира главу поклони и Анки на сѣйной сузици у сабрани ласкателни речїй тепло се зехвали.

Заиста, да е Ћира тимъ начиномъ нешто задобіо, и то по свой прилици — Анкино сердце.

Приповедчица намъ се концу приближава. Рекао бы господаръ Милошъ после неколико дана овако Ћири: „Я видимъ, да ти се моя синовница допада, а чини ми се, да и Анка башъ попреко те негледа. Айде сада, Ћиро, сине, да те женимъ.“

Запеміо е Ћира одъ велике радости на ове речи и любіо бы руке старца Милоша, кой съ нѣиме безъ отезаня до брата и до снае оде, и одъ нѣи Анку за нѣга испроси. Родители му кѣрку съ благословомъ даду — а Анка? рекла бы она веселимъ гласомъ: „Хоћу тато, хоћу майко за Ћиру да пођемъ.“

Затимъ — и ово се на брзо учини буду сазвани свати, и по обичаю тадъ се пировало. Кадъ се свадба довршила, одпутую господаръ Милошъ, Ћира и лепотица Анка, те сретно своимъ се кућама врате, где ій сердечно дочекаю.

За Ћиру бы селяни, кадъ му младу црнооку газдарицу угледаше, ово казали: што е тражіо, то е нашао.

Поредъ лене Анке добіо е Ћира и лепи новаца: две хиляде талира. Сада онъ трговину свою на ширемъ темелю оснує, срећа му верна остала, да е за неколико година свое новце подесетостручіо, и ено га опетъ у вароши, гди е пространу двокатницу купіо, и дућане отворио, кои су напућени съ еснапима.

Ћира обожава свою Анку съ којомъ у любви и слоги живи, и дао имъ е Богъ синчића, кой већъ трчкара и сванта блбля, да е човеку мило гледати и слушати га.

Старый господаръ Милошъ, кой е заиста еданъ великодушный мужъ быо, и савъ Србинъ — Немацъ бы у подобномъ случаю рекао: драгїй каменъ одъ најчистїе воде — међутимъ се преселіо у болїий светъ. Споминїе га Ћира свакїй данъ, говорећи: Онъ ме е газдомъ учиніо, и да нѣга ніє было, одпутовао бы Ћира у оне землї, гди биберъ расте.

Ини варошани предъ Ћиромъ се страхопочита-

телно кланяю, одкада су дознали, да е то башъ права истина, да Ћира много новаца имаде. Употан бы опеть другій говорили: требало бы, да Ћира свое име промене, ерѣ опъ нѣ више Танкобркъ, него управо Дебелобркъ, почему е найдебльи хиллдаръ у нашей вароши.

Своимъ пріятельима, кадъ га питаю, како му е и шта ради, одговара Ћира: „Како видите, радимъ све мало по мало.“

И то за сада нека буде доста. Другомъ ћемо приликомъ — друго шта преповедати.

(д.)

НѢИЫЙ ДОГАЂАЙ.

(Истинито.)

У двору зеленградскоме владаше дубока жалость. Мало и велико онаквиваше земальскогъ господара села Зеленграда, кога нагла смръть у петдесетой години свога живога сустиже. Пре два сата су га нѣгови кучевни сажители саранили были, цело е село покойника на гроблѣ изпратило, затимъ се нѣгова удовица, госпоя Юліана, у дворъ вратила и ту е у тавной самоћи горке сузе проливала за мужемъ, съ коимъ е у нѣжной любви досадашний вѣкъ провела.

Узрокъ нагле смрти земальскогъ господара овай е быо: онъ е за дететомъ свога баштована, кое е у рибнякъ пало было и већ се давило, у воду скоціо и исто срећно избавіо, но почему е тай данъ яка летня жестина владала и онъ савъ у зною быо, кадъ е ово дѣло христіанске любви извршио, то га е одма люта грозница потресла, коя брзо у грчевиту укоченость пређе, за коіомъ е смръть следовала.

Докъ су зидари око гробнице радили, у којој мртво тѣло лежаше, долазили су селяци и бацали разнo цвеће, венце и по кою грудвицу землѣ у гробъ, затимъ бы тужнимъ гласомъ говорили: „ахъ, ту намъ лежи нашъ благодѣтель, добрый нашъ господинъ, коме захвалити имамо, што намъ е школу, цркву подигао, куће оправіо, што насъ е помагао новцемъ и мудримъ посавѣтованіемъ, нека му душица у раю буде и нека тамо небесну славу ужива.“ „Аминъ, аминъ,“ рекли бы на то зидари, кои су се журили, да гробницу зазидаю, почему е запарный воздухъ надъ земльомъ лежао и олуя већ се предсказивала.

Слушао е ова и гледао некій странный путникъ, кога е путь покрай гробля у село водіо. Ербо су врата одъ гробля отворена стаяла, то е онъ ушао унутра, да види, шта се ту ради а свогъ пратиоца, кой е едну велику кожную торбу носіо, одправіо е напредъ у село, да му у гостіоници конакъ преправи. Кадъ су селяци, коихъ искрена жалба за земальскимъ господаромъ иностранца превећ е тронула, потомъ своимъ се кућама враћали, пригнуо се и овай къ земљи, и узевши землѣгъ праха у руке, баци га у гробъ, говорећи: „заслужуе мужъ, кога народъ еднодушно хвали, да му се после смрти име прослави.“ Туђинъ ово рече и оде полагаю у село, да туде конакуе.

Међутимъ предвѣстници бурѣ, прии, густы и виоромъ натерани облаци, све више се приблизяху, громовне стреле летяху већ амо тамо, поедине водене тежке капи падаху съ висине на земљу, появи се затимъ неко необычно грозно урланѣ и звизданѣ по воздуху, чиняше се, као да се е земля затресла и — олуя почне беснити тако нагло и силно, да су исти зидари

на гроблю, кои су гробницу до едного малогъ отвора већ сазидали были, раадъ свой оставити и спасенѣ у хитроме одбегу тражити морали.

Олуя е доникле ноћи траяла. Кадъ се узмућена наравъ умирила, укаже се опеть месецомъ и звездама сяюће небо, и земля лежаше у тихоме сну, светлосћу великолепною обасута. Спаваше она као какво детенце безбрижно у колевки. Но две су особе одъ овога покоя исключене быле: жалосћу обузета удовица, госпоя Юліана, коя усамлѣна у лепоме двору плакаше за мужемъ, и странный путникъ у гостіоници, кой такођеръ спавати немогаше, те при отвореномъ пенцери стаяше у своіой соби и замишлѣно у ноћно звездно небо гледаше. Напоследку ноћна га тишина мамила, да е собу оставіо и напољъ изишао. Шетао се полагаю крозь село и тако изненада дође до самога гробля. Оставили су зидари врата отворена, кадъ су синоћ одъ олуе своимъ кућама наглили, туђинаць баци погледъ унутра на гроблѣ и смело уђе, почему е быо мужъ, кой страхъ нѣ познавао.

Ишао е на стази поредъ крстова, коихъ надписе при светлой месечини читати могаше, и скоро дође до гробнице, у којој е земальскій господаръ лежао. Опazi туђинаць, да е гробница іоштъ нешто отворена, приступи ближе, и завири унутра. Зраци месеца падали су крозь отворъ у гробницу и осветлявали нѣну унутрашность, угледа садъ онъ мртвачкій сандукъ, и живостна уображена моћ представляше му подобно хранилиште, у коме ће данасъ сутра и самъ лежати.

Съ некомъ потайномъ грозомъ, коя кодъ слични прилика и найхрабригъ мужа често обузима, одврати туђинаць погледе одъ гробнице и ступи натрагъ, кадъ — на еданпуть некій муклый гласъ до ува му допре, на кое онъ зачућено стане, да послуша, одкудъ тай необычный гласъ долази? Но све остаде опеть немо и дубоко-тихо, и онъ бы мисліо, да е неправо чуо, кадъ — се истый гласъ опеть появи. Садъ онъ задржи у себи понешто душакъ, да се болъ о истини тога гласа увери, те до скоро чуе неко ецанѣ и адикованѣ, кое управо изъ гробнице до нѣга допираше. Затимъ следоваше ячѣ цвиленѣ, и кадъ онъ срчано у гробницу загледа, могао е опазити, како се заклопаць сандука съ праскомъ и съ тропотомъ креће, докъ се напоследку не одвали и на страну не падне. Садъ мртаць полагаю изъ сандука се подигне и до полакъ у нѣму седећи круте погледе около себе баци и празнимъ гласомъ заяука: ахъ, жива су ме саранили! Свемогућий Боже, смилуй се на мене!

На овај гласъ туѣинацъ, пошто себи страховиту истину представи, да земальскій господарь мнимо-мртвѣ само у гробници лежаше, преко отвора гробнице се нагне и ове утешителне речи изъ мртвихъ уставшему докаже: Не плашите се, Богъ вамъ ето шалъ помоћи, и быѣте скоро спасени, те имайте за кой тренутакъ іошть стрпеливости.

Хвала Богу, кой ми анѣла избавителя посла, бы одговоръ на речи туѣинца.

Овај садъ хитро разбаци каменъ око гробнице, разшири отворъ и спусти себе вешто у ню, наслони потомъ заклопацъ сандука тако, да е онъ спрямъ отвору криву равнину сачиняо, помогне тада своје ускренившему ближнѣму, да се е савъ изъ сандука дићи могао, положи га на заклопацъ и среѣно га изъ гробнице изтура. За нѣмъ онъ брзо следоваше и бяху садъ обойца изванъ гроба.

Избавльный мужъ дигне руке къ небу и рекне разнѣжимъ гласомъ: хвала ти Боже, што веѣь слободно дихати и красоту овога света изъ нова гледати могу. Затимъ загляи иностранца и говораше му: избавителю мой, добрый племенитый муже, водите ме кући мојой, гди ми жена тугуе. —

То е и онако моя намера была, одговори му избавитель нѣговъ, по вы сте іошть яко слаби, веома сте узбуѣени и зато ми допустите, да васъ моимъ плаштомъ огрнемъ и кући вашой носимъ. Богъ ми дав толико снаге, да ћу васъ однети моћи.

Туѣинацъ быо е човекъ якъ, високъ, и потомъ донесе онъ на своимъ рукама земальскогъ господара безъ сваке незгоде къ двору. Свитала е веѣь зора, кадъ су до двора дошли. На повикъ носіоца тако драгогъ бремена отвори еданъ слуга споляшна врата и, пошто е умотріо свогъ господара жива, падне предъ нѣга на колена, излюби му руке и ноге и одтрии съ блистаюћима се одъ радости очима у дворъ, где яснимъ гласомъ завикаше, да е господарь изъ гроба устао и да се веѣь живъ читавъ къ двору повратио.

Кадъ е госпоја Юліяна, коя е у собици својой бдила и читаву ноѣь у неприятномѣ размишляваню провела, ове речи слуге чула, као трескомъ грома узбуѣена похитила е напољъ и, угледавши милогъ садруга, падне му око врата любећи га и сузе ронеѣь, кое бы му бледо лице оросавале.

Туѣинацъ, боѣи се, да небы промена меѣусобна тимъ силнихъ чувствованя, што су съ наглимъ прелазкомъ одъ потиштаваюће жалости къ превеликой радости скопчана была, на текъ уставшега господара опасно дѣйствовала, улюдниъ гласомъ опомене госпою, да ће одъ потребе быти, сва яка упечатленя и напрасна поколебаня душе одъ нѣга уклонити и о томе се побринути, да приятно мировати може, докъ се савимъ не опорави.

Госпоја послуша туѣинца, коме се садъ као избавителю нѣногъ супруга одъ грозне смрти у самомѣ гробу топло захвальиваше, и замоли га, да сходне наредбе учини и кодъ нѣи у двору остане. Овај дакле господара помоћю инихъ служителя у постелю однесе, ту га намести и одма тей скувати даде, кой бы га греяо и крепіо. Пропита затимъ за лекара и, кадъ чуе, да се таковый у оближнѣй варошици налази, пошлѣ безъ оклеваня по нѣга.

После два сата стигао е лекаръ и на радость своју, пошто е господара прегледао и потребна средства преписао, изрази се, да се истый изванъ сваке опасности налази, те да ће до неколико дана подпуно здравъ быти.

Меѣутимъ се и по селу резлегао гласъ, да е господарь изъ гроба ускренио, и врвляху садъ мало и велико у дворъ, да га виде, поздраве, и да туѣинцу, кой га е избавіо, на дѣлу толике любави захвалу своју изяве. Загруваше затимъ звона црквена, селяци свечано обучено одоше у божій домъ, гди е свештеникъ ради среѣна избавльня земальскогъ господара велико благодаренъ свемогућему Творцу поднео. По довршеной служби похите селяци на гроблѣ, туде разягме каменъ и разкомадаю мртвачкій сандукъ, те поделеѣи меѣь себе сваколика, да бы споменъ имали о овде збывшему се чрезвичайномѣ случаю, и да бы о нѣму іошть и деца нѣвова преповедала.

Докъ су селяци ова чинили, владала е у двору такоѣерь весела живостность. Господарь бы своимъ преповедао, да е у почетку, кадъ е веѣь мнимо-мртвѣ на даски лежао, тужне гласе около себе слушао и разумевао, но да га е до после свестъ оставила, и кадъ се е у гробу, пробудіо, осѣhao е у себи снаге, да разбіе хранилиште, кое га затворена држаше. Очаяванъ, рекао бы онъ, кое самъ чувствовао, подпуно дознавши, да живъ у гробу, те за увекъ одвоѣнъ одъ бела света лежимъ, немогу вамъ описати, доста кадъ кажемъ, да бы я одъ страха брзо опетъ у тамномѣ землѣ дну умро быо, да ме ніе, пошто самъ свемогућега Бога у помоћъ звао, некій чудновато милый гласъ оснажіо, кой ми говораше, да се пеплашимъ. Садъ знамъ, чій е тай гласъ быо и зато вами, любезный иностранче, коме срце мое право братства дав съ речима благодарность мою на дѣлу избавльня одъ смрти ужасне довольно изразити немогу. Будите ми одъ данасъ найдражій мой приятель, делите самномъ сва добра, коя имадемъ, и неоставляйте ме више. Но молимъ, да ми кажете, ко сте вы, да потомъ и име ваше благосияти могу.

Туѣинацъ, овимъ речима у срце дирнуть, любко погледа господара и следећа му каже: О мени нема се много преповедати. Я самъ се родіо у овой вашой држави, и отацъ ми е быо трговацъ у варошици еднѣй, коя се зове Белобрдо. Я самъ имао іошть еднѣгъ млаѣегъ брата именовъ Николу, но то га е некій богатый уякъ, кой е безъ деце быо, подъ свое узео, кадъ му текъ петъ година бяше. Я садъ изучимъ трговину кодъ могъ отца, и было ми е шестнаестъ година, кадъ на мою велику несреѣу сирочетомъ поставнемъ. Мати ми е на годину дана пре іошть умрла была, и я добіемъ тудора, кой ме е добро пазіо. Но до скоро рать се появи, неприятель навали на државу, освои меѣу осталимъ варошима и Белобрдо, и съ овимъ е местомъ тако немилѣ поступао, да оно оплячкано буде и одъ пожара затимъ сасвимъ пострада. Я са другимъ становницима, кой су у беганю спасенъ тражили, упутиъ се къ морскимъ обалама, ту се упознамъ съ еднимъ американскимъ трговцемъ, кой ме сажалаваше, што ме е у зеленой іошть младости толика несреѣа сустигла, да одъ собствена огньишта бегати и по свету тумарати морамъ — и овај ме иностранный трговацъ

садъ къ себи у лепый пространый бродъ позове и наговори ме, да съ нѣмѣ у Америку поѣдемъ, обещаваюћи ми свою помоћ кадъ онамо dospemo. Тако я оставимъ отечество и у Америку одпутьемъ. Американацъ е свою речъ честно држао и мене своимъ прѣательнма препоручио, кои ме у трговину приме. Срећно самъ напредовао и за десетакъ година не зависнимъ и самосталнимъ трговцемъ постао. Затимъ самъ се оженио и ту нисамъ дуготраине среће имао, ербо ми е смръть мою добру супругу, пошто самъ съ нѣмъ у сречноме споразумленю три године проживио, заедно са дететомъ отела, кое на сиси имадаше. По другий путь нисамъ се женио и тимъ више за трговиномъ ишао, те тако крозь четрдесеть година, кое самъ у Америки провео, набавимъ себи приличанъ иметакъ. За цело пакъ време мога бавленя у Америки нисамъ за мое сроднике у Европи ништа чуо, и садъ у мени желя се разбуди, да се натрагъ у мой завичай вратимъ и тамо остале дане мога живота пробавимъ. Ючеръ дакле, кадъ самъ у ове предѣле стигао, кои ми се яко допадоху, сврнемъ с' главнога друма, пославши кола напредъ у оближню варошицу, и праћепъ еднимъ слугомъ амо доѣдемъ. Шта се е затимъ догодило, зна се."

„Име ваше, молимъ, име твое“ — повикне садъ господарь двора, кой е преповедалца дубокомъ позорношу слушао и на нѣгове речи све узбуђенимъ се показао,

Чертце изъ животинскога царства.

I.

Псето е одъ верности свое справъ човека хвалѣно. Батиняо га газда како му драго, гонио, терао га одъ себе, оно се враћа, понизи се пакъ, ласка предъ господаромъ, докъ му овай само рука пружи те благимъ речима къ себи га призове. И зашто псето све то чини? Можда зато, што батиню люби и поредъ све юшть више газду, кой га биѣ? Тешко. Газда псето раани, дае му ждерати, и то е еданъ одъ найглавнѣи узрока, што псето тако приверженимъ и потомъ вернимъ своме се газди указуе. Недостае ли раане ербо газда самъ нема што глодати, или што е умро и псето безъ господара остало, онда ово у белый светъ оде, тумара амо тамо и новoga газду тражи, нађе ли га, добіе ли гдегодъ кору тврда хлеба или подоста костию, а оно туде заостане и новоме газди исто тако ласка као одпре староме. Има и паса, кои газда' свои лишени у пустошь оду и тамо се у самоћи подивляче или пакъ съ куряцима помешаю. На последку има юшть такови' паса', кои любе слободу и потомъ свое газде изневере те съ едномисленицима камо у далекий светъ пођу, те се сложе у една тако рећи грађанско друство и међу собомъ неку републику склопе, у којой сви еднака права имаду. Такови' псетни' република', коима обично една матора псина влада, кою изборъ више други' паса' окружава и своимъ савѣтомъ подпомаже, да она небы границе законите слободе престуцила и потомъ у повдиче особе дрзновено дир-

„Я се зовемъ Янко Дубровчанинъ —“ „такое е дакле, како самъ преучувствовао — ахъ брате Янко, я самъ твой братъ Никола, кой самъ уячево име и нѣгова добра наследіо. Ты ми дакле, братъ брату, животь спаси!“

„Милостивый Боже,“ ускликне садъ Янко, часть брата, часть снаю свесрдно грѣши и топле братске полюбце имъ даваюћи. Садъ самъ цѣль мога путованя получіо, хвала ти Боже на твојой неизмерной доброти!“

Браћа провелише после овогъ догађая юшть млоге године у нѣжной слогѣ и не растаяше се већъ еданъ одъ другога.

Грозни случаи, когъ укратко приповедаемо, даде повода земальскоме господару, да у селу Зеленграду мртвачкѣи домъ заведе, кой тамо до данашнѣгъ дана обстои. Мртвачи безъ разлике мораю се у тай домъ пренети и ту подъ надзиранѣмъ вѣшти' люди' догле остану, докъ се подпуно уверенѣ не задобіе, да су збила мртви, и онда текъ се допушћа, да се саранити могу. Народъ е у остоаомъ съ овомъ наредбомъ задоволянъ, што утѣху имаде, да му се већъ нитко живъ (мнимо-мртавъ) саранити неће, кои бы потоме у гробу опетъ оживіо, те у нѣму одъ велики' мука' и патня, кое описати ніе можно, изнова умирао.

(4.)

пула — имаде именно у западной Америкѣ, и о овимъ псетнимъ републикама ћемо садъ нека саобштити.

Вероятно е, да су предци ови' четвероножни' републиканаца' негда поштене господаре у изображеноме свету служили и можда зато, што су збогъ свое превелике и претопле верности батиняни были, или што су гладовати и при ланцу урлати и ковакква друга гонѣна подносити морали, широко већъ полъ тражили и у пустыню одбегли. Доста, да се данашнѣгъ дана по неизмерно пространимъ пустарамъ западне Америкѣ повдиче населбине одъ сами' паса' налазе, кои у доброй слогѣ живе и свое домове храбро одъ душманскога насртаня одбранѣваю.

Една такава псетна населбина петъ до десетъ хиляда становника брои. Свака фамалія имаде свою угонду пештерицу, у којой живи, и потайни ходници воде изъ нѣ напољъ на две стране, да се тимъ лакше спасти може, ако іой каква опасность прети. Предъ свакомъ пештерницомъ едно псето стражари, кућа пакъ найматоріегъ пса средиште места заузима и на брежульку стои, одкудъ владаръ са своимъ избранимъ помоћницима свою државу прегледа и сходне наредбе лаянѣмъ на общество издае.

Међе ови псетни република чуваю найячѣи пси, и ако се изъ далека тигаръ или каква друга крволочна зверь укаже, то ови бодри стражари одма страшно заурлаю, на кое цела република безъ отезаня на

ноге юначке скаче, до међа' врви и туде душмана срчано дочека. Заметне се затимъ крвавий бой у коему тигаръ често ранѣнъ и тако изгриженъ буде, да скапати мора, но више пута тигаръ и скокомъ улети међу псе, счена њ по двоје по троје на еданпутъ и съ грабежомъ своимъ срећно одбегне. Кадъ псине побѣду одрже, чуе се па далеко њиово прясно весело лаянѣ, у противноме случаю урлаю тако тужно, да њ само даћа ублажити може, састоећа се изъ пацова' и мишева', кои по пустарама у обилу трчкаре и коима се псине обично раане.

Путници и Индијанци, кои по пустарама западне Америке безплатежно лове, само глађу морени нападаю на републиканске псе и тада гомилама њ побію, њиовимъ се месомъ одъ нужде питаю, ако премъ ово вкусно е и слађе одъ коньскога мяса.

Кадъ република одъ ратованя са споляшњимъ душманима мируе, уживаю њни жители дане красне и пуне радости. Онда се сунчаю предъ своимъ кућама, играю се, скачу, долазе едно другоме у пооде и служе Индијанцима, кои се съ белимъ светомъ до ножа боре, за лепѣ примѣръ узаймичне любви. Настане ли време, кадъ мужки одрасли пси за куяма трче, онда любоворность свое жертве изискуе, буде њ и ранѣни' и мртви', тако, да владаръ републике, матора т. е. она псина, коя съ брежуйка све около себе прегледа, своимъ се правомъ служити и за уздржати добаръ по редакъ у републики остале псе оштро подрмати и одвоити њ мора. Ово владаръ са своимъ зубима хитро изпослуе и крвави трази, коима тада ода, видими су знаци њгове непределиме моћи. Преповедаю до душе

путници, кои су сведоци овимъ призорима (сценама) были, да и владара при сличнимъ приликама любоворна чудъ понешто тишти, но изпитатели природе, кои ствари овога света са гледишта хладне озбилности сматраю и за шалу на пољу науке незнаю, веле да е то гола лажь.

Међу правама, кое свако псето у републики ужива, најзнатнија су ова: 1.) псету е слободно лаяти, коликогодъ му воля, нитко зато и немари; 2.) нема газда', кои бы га гонили, и зато нема ни батина'; 3.) на пацове и мишеве, коима се раане, имаду сви едно право, што ухвате њиово е и нитко имъ нетражи десето одъ онога, што улоче; 4.) слободно имъ е изъ републике селити се, када и камогодъ хоѣду, нитко њ неубустваля; 5.) свако е псето у осталомъ обвезано, кадъ редъ на исто дође, да стражари и противъ душмана иде, зато пакъ, кадъ се побѣдно врати, имаде слободу, по републики скитати се и потомъ спавати и хрвати дотле, докъ му се то недосади.

Извори, изъ коихъ ова вадисмо, есу путописне књиге о западној Америкѣ, а имали смо и прилике съ еднимъ американцемъ разговарати се, кой е лане овуда прошао, и на наше питањ, да ли се по пустарама (пре-ријама, како иначе кажу) западне Америкѣ збия неке псетне републике налазе, сва она потврдѣо, коя мало пре изпреповедасмо. Има изванъ паса' и други' животиња', кое у дальној Америкѣ, гди већъ изображеностъ престае и пражитель американскѣй, дивльѣй т. е. Индианацъ као слободанъ ловацъ живи, свое републике имаду, но о њима ћемо другомъ приликомъ говорити.

(д.)

РАЗЛИЧНОСТИ.

МЪСТНА ВЪСТЬ.

Збогъ мале воде на Сави морао е изъ Сиска са четири натоварена шлепа до села Витоевци приспевши паробродъ „Драва“ туде стати и одъ Земунске агенцие помоћи тражити, да се терети на више шлепова претоваре и возидба потомъ безъ препоне настави. Село Витоевци удалѣно е одъ Земуна на шесть до седамъ сатѣй, зато захтевана помоћь брзо онамо стигне, еспапи срећно се претоваре, но на сатъ далѣ одъ тога села наиђе еданъ шлепъ на потайно каменѣ у води, и добіе крозь то пукотину тако, да се е одъ товара, кой се е састояо изъ колонналин' и други' еспапа', слабо шта избавити могло. Штета дубока засеца и износи како намъ кажу више одъ тридесетъ хиљада' форинти у сребру. Ова несрећа догодила се 1. о. м., и преповедаю намъ, да е одъ силна шећера и други' сладки ствари вода около брода чисто заслађена была. Званична е комесіа на место страданя одма изишла, и овај достађай обратиће како чути могосмо, вишю позорность изнова на јоштъ подпуно нерешено питањ о регулирану Саве рѣке. —

ПРИЦЕ.

Некій Турчинъ, кой е радо люту воду піо — тако Турци зову ракію — дође едноме Христјанину у кућу. Овај га почаста съ ракіомъ како валя и Турчинъ затимъ добро наква-

шенъ кући пође. На путу сусретне га другѣй Турчинъ, кой га запита: Одкуда ты Ибрајме, и зашто ми се тако нѣнѣш? Управо изъ цаміе ти долазимъ, одговори запитанѣй, него чини ми се, као да каури негде люту воду куваю, те иде ми садъ пара одъ те ѣавослске воде у мозакъ и зато ти се тако нѣнѣш морамъ.

Шта судишъ ты о новимъ модама? запита прѣятель прѣятеля. Да су девончице, кое ћеду се до сутра збавати — одговори имъ на то некій старацъ, кое њ е слушао быо. —

ТИХИ ПРИЯТНИ РАЗГОВОРИ.

Еракъ и Петакъ.

Еракъ. Збыля, знашъ ли франзуски, Петаче?

Петакъ. Незнамъ, а ты Ераче?

Еракъ. Незнамъ ни я.

Петакъ. А ми дедъ, да се сложимо, па одъ све мукѣ да учимо — енглезки.

Еракъ. Шта ти ради жена, Петаче?

Петакъ. Ено е, гди се бели; а твоя, Ераче?

Еракъ. Ено е, гди се румени.

Петакъ. Е, тако е, свака за себе шара.

Господину Б. . . у у К. . . и. Нема слога безъ човека. Слогъ е човекъ, рекао бы едногь Бифонъ, кой е заста дѣломъ показао, да лепый слогъ дражи и блажи. Треба намъ зато пре мислити, и то дубоко мислите, па кадъ намъ мисли съ предметомъ се слажу, онда ћемо и сходне речи лако наћи, коима говориши или писати валя. Туђинцу, кой намъ езикъ незна, опроститъ ћемо, ако сгреша противъ граматике, но нашинацъ изложенъ е строгой критики и захтевамо одъ нѣга, да намъ баръ тако говори и пише, да га разумети можемо. Шта садъ да кажемо о слогу новеле, кою намъ посласте, и кой е пуна тамни мисли, представляя и чувствованя пренапети? Шта значе потомъ ове речи: „слчайша господичице, ваши ме погледи оковаше, ахъ! (при овимъ речима мислио бы читатель, да ковачъ съ чекичемъ на юнака новеле напада.) Па шта ће и ово рећи: „ватра изъ ваши очю срце ми пробада, ахъ!“ (Одъ када е ватра бодезомъ постала? илити ножићемъ, кой срдце пробада? ахъ, слчайши господине — допустите ми, да ваша ешитета употребљавамъ — господичица ће вамъ се захвалити на вашемъ слогу, почемъ ю свирѣломъ лепотицомъ правите, коя свога обожавателя ожива, пробада и башъ люто мори.) Не, не, господине, „слогъ е човекъ“ и зато шалъмо ващему клиенту новелу опетъ на трагъ, да ю прегледа и поправи, ако жели до после предъ явность ступити и што наши кажу предъ светомъ образъ себи осветлати. Ово намъ е одговоръ на ваше прятельско писмо одъ З. о. м., и мислимо, да смо вашей жели угодили, што га овде наштампати дадосмо propter exemplum (ради примѣра). Съ Богомъ.

Отворамо новый рокъ къ предплати на *Подунавку* за идућу последню четвртъ ове године. Предплатна е цена за овдашнѣ читателъ 1 (една) фор., за изванъске пакъ скупа съ поштариномъ 1 фор. и 15 кр. у сребру, и умолявамо свеколике п. н. любитель нашегъ кнѣжества, кой предплатити намераваю, да предплату ускоре и новце путемъ [поште у наплаћенимъ писмама на насъ пошлю. Томъ приликомъ позивамо такођеръ и оне наше читателъ, кои су се съ предплативанѣмъ закаснили, да намъ заоставше новце послати и тако старый дугъ намирити изволе.

Примѣћавамо јоштъ и то: да свака ц. кр. пошта предплатна писма съ новцима прима.

У Земуну, 6. Септембра 1856.

Уредничшво Подунавке.

ОГЛАСИ.

КАРЛЪ КЕТНЕРЪ,

клонферскій майсторъ

у Господской улици у Земуну

обявлюе почитаемой публици, да е опъ клонферскій посао покойнога майстора Николе Клайна на се приміо, и да ће се свакадъ потрудити, свакиј у свой занатъ падаюћий налогъ точно и еѣтино извршити.

M. DEUTSCH, KALLIGRAPH AUS PEST,

ertheilt Schnell-Unterricht in allen Zweigen der Calligraphie. Ebenso befasst er sich mit der Anfertigung von photographischen Bildern, sowohl einzelner Personen, ganzer Gruppen, als auch von Landschaften, Leichen u. s. w. Für Porträtsähnlichkeit wird garantirt. Wohnt im schwarzen Adler zu Semlin.

Wohnungs-Veränderung.

Das früher in der Herrengasse gewesene Uhrmachersgeschäft des Unterzeichneten befindet sich jetzt im ehemals Herrn Demeter Kollo'schem Hause. Ebendasselbst im ersten Stocke das Modistengeschäft der Gattin desselben.

Hermann Wazek,
Uhrmacher.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА